

Alte Drucke

Davidis Chytræi In Historiam Iosvæ, Iudicvm, Rvth, in Prophetas & Psalmos aliquot; & Sententias Syracidæ

Chytræus, David

Lipsiae, 1592

VD16 C 2504 T. II

Caput XXXV.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-148122

Caput XXXV.

*VI sacrificat de bonis male partis, deridet Deum.
 Verum talis derisio impiorum nihil prorsus placet
 Deo. Munera impiorum nihil placent altissimo,
 Et peccata non expiantur sacrificijs multis. Qui
 de bonis pauperum offert sacrificium, non aliter facit, atque qui
 filium mactat coram oculis patris. Pauper nihil aliud habet
 præterquam buccellam panis, qui hac spoliatur eum, homicida est.
 Qui eripit ei patrimonium, occidit proximum suum. Qui
 operario non dat mercedem suam, crudelis Et sanguinarius est.
 Si quis edificat, Et rursus demolitur, quid ille inde aliud habet
 quam laborem? Qui orat simul Et eodem ore blasphematur,
 quomodo illum exaudiet Dominus? Qui lauat se, cum con-
 tractauit funus, Et rursus hoc tangit: Quid prodest huic lau-
 crum? Sic est homo qui ieiunat pro peccatis suis, Et rursus
 subinde peccat. Quis exaudiat orationem eius? Et quorsum
 tandem ieiunium eius? Seruare mandata Dei, sacrificium est
 splendidissimum, Dei mandata magnificare, hoc sacrificium
 profuerit. Qui ex corde Deo gratias agit, hic purissimam of-
 fert similaginem. Qui erga proximum misericors est, hic sa-
 crificio laudis honorat Deum. Desinere à peccato, cultus
 est placens Domino: Desinere à male operando, verum est sa-
 crificium ad placandum Dominum. Sed tamen non ideo ap-
 parebis in conspectu Domini vacuus. Nam Et hac facienda
 sunt, secundum legem Dei. Holocaustum iusti altare ornat
 Et ditat, Et odor suauissimus est coram altissimo. Sacrificium
 iusti est acceptum, Et in obliuionem veniet nunquam. Da
 honorem Et gloriam Deo vultu leto, Et primitias tuas sine om-
 ni labe. Quod dandum est, dato libens, Et sanctifica deci-
 mas tuas animo hilari. Da altissimo secundum quod dedit
 tibi, Et quod est in manu tua, dato vultu sereno. Nam Do-
 minus qui diues retributor est, pensabit tibi septulo. Noli
 decurtare dona tua, neque enim acceptum est coram Domino.
 Noli aliquid lucelli decidere, cum sacrificare debes. Nam
 Domi-*

Dominus est ultor. Et apud ipsum non est respectus personarum. Subleuat pauperem, neque respicit personam, & orationem exaudit afflictorum, non despicit preces pupillorum, neque querelam vidue. Lacryma viduarum destillant per genas, at sursum clamitant aduersus illum qui expressit eas. Qui Deo seruit, est acceptus coram eo, & oratio eius usque ad nubes pertingit. Oratio afflictorum penetrat nubes, & non cessat, donec appropinquet Deo, nec desinit, donec altissimus respiciat, & dominus iudicabit iuste, ac puniet, non differet, nec tandem tolerabit, quin immisericordi viro confringat lumbos, ut se de eiusmodi ulciscatur, & deleat omnes, qui istos affligunt, Et potentiam iniustorum euertat, & unicuique det iuxta sua opera, mercedem dans iuxta merita ipsorum, ut ulciscatur populum suum, & latificet eos misericordia sua. Quemadmodum pluuia in tempore cadit, quando magna est siccitas: Ita & misericordia commode venit tempore necessitatis.

Doctrinam primæ tabulæ, **DE VERO CULTU DEI**, illustrat & vnum ex præcipuis est in toto Syracide. Cum autem homines ideo conditi sint, vt Deum recte agnoscant & colant, sicut se in verbo suo coli præcepit: omnibus pijs grata esse huius necessariæ & salutaris doctrinæ consideratio debet. Est autem **VERVS CULTVS DEI ET SACRIFICIUM DEO PLACENS**, vero corde **DEO** obedire, seu prælucente vero timore Dei, & fide in Christum facere opera à Deo mandata, hoc fine, vt Deum honore afficiamus, hoc est, vt testemur, hunc vere esse Deum, quem sic colimus. Ideoq; nos ei hoc obedientiæ & gratitudinis nostræ testimonium præstare. **SPECIES** seu gradus cultuum præcipui tres sunt. 1. Ceremoniæ & sacrificia externa. 2. Honesta opera moralia. 3. Verus timor Dei, seu vera pœnitentia & **FIDES** accipiens remissionem peccatorum propter Christum promissam, & vero corde obediens **DEO**. Hæc fides & obedientia cordis interior, est anima & vita externorum operum moralium & ceremonialium. Quæ, non prælucente hæc fide & iustitia cordis, non sunt cultus, sed abominationes coram Deo, vt Prouerb. 15, dicitur: Victimæ impiorum abominabiles coram Domino, Ebra. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. Omnibus autem temporibus plurimi homines extincta luce fidei in Christum flectunt oculos ad ceremonias & sacrificia: & hæc putant mereri remissionem peccatorum & iustitiam, ac cultus Deo placentes esse ex opere operato: etiam si ipsi interea omnibus cupiditatibus & vitijs frenos laxent, & rapinis ac iniurijs alios opprimant, vt ille inquit: *Αδικοῦντες καὶ δουλοῦντες τὸν θεὸν ἢ ἀδικημάτων.* Iniuste agendum & ex bonis iniuste raptis sacrificandum est. Tali simulatione ceremoniarum & sacrificijs impiorum prædonum, derideri Deum, Syracides inquit, & facile hic error ab omnibus sanis agnosci, & iudicari potest. Quia lex dicit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, non

externis gestibus aut ceremonijs simulatis. Imò & Plato inquit: *ὁ παρὰ τὴν οὐρανὸν θεὸς ὑπὸ δώρων ὡς τοκίτης, ἀλλὰ πρὸς τὴν ψυχὴν δόσολέπει, αἰ τὸ ἐστὶν καὶ ἐπι-
καὶ ἄν τυγχάνει.* Non seducitur Deus numeribus sicut auarus foenerator, sed animum intuetur, an sanctus & iustus sit. Propheta etiam passim hunc communem & tetrum errorem de sacrificijs acerrimè taxant. Esaiæ 1. Quò mihi multitudinem victimarum uestrarum, dicit Dominus, plenus sum, holocausta arietum, & adipem pinguium & sanguinem vitulorum & agnorum & hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsiuit hæc de manibus uestris, ut ambularetis in atrijs meis? Ierem. 7. Soletis furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baal, & ire post Deos alienos, & venitis, & statis coram me in templo hoc, & dicitis, liberati sumus, etiamsi fecerimus omnes abominationes istas. Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista? Hæc dicit Dominus. Non præcepi patribus uestris, in die, qua eduxi eos de terra Ægypti, de holocaustis & victimis (scilicet hac opinione offerendis, quòd sint cultus Dei per sese, & mereantur remissionem peccatorum, & placent iram Dei ex opere operato, etiamsi sacrificantes sint sine vera pœnitentia, & omnibus sceleribus frenos laxent) sed hoc verbum præcepi eis, dicens; Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus, & ambulate in omni viam quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. Psalm. 49. Non in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos. Quoniam mez sunt omnes feræ siluarum, iumenta in montibus & boues. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum porabo? Immola Deo sacrificium laudis & redde altissimo vota, & inuoca me in die tribulationis, & eruam te, & honorificabis me. Osè. 6. Misericordiam volui & non sacrificium, & scientiam Dei plus quàm holocausta. His dictis admoniti alij, cum agnoscant, non sufficere ceremonias & sacrificia, requirunt bona opera moralia seu externam disciplinam, vitantem externa scelera, & facientem honesta opera in Decalogo seu lege Dei mandata. Sed neq; hæc obedientia moralis est cultus Deo placens sine vera pœnitentia & fide, ut Matth. 5. dicitur: Nisi abundauerit iusticia uestra, supra iustitiam Phariseorum & Scribarum, non introibitis in regnum Dei. Oportet igitur in omni inuocatione & cultu Dei ceremoniali vel morali, præluce in corde veram pœnitentiam & fidem seu fiduciam mediatoris: sine qua impossibile est placere Deo. De hoc discrimine inter veros & falsos cultus, Syracides hoc in loco concionatur, & docet infimum gradum cultuum esse ceremonias sacrificiorum: & hæc non placere Deo, nisi persona prius fide iusta sit, & habeat iustitiam bonæ conscientie seu obedientiam moralem. Ideo inquit, sacrificium *IVS TI* est acceptum Deo, sicut de sacrificijs Cain & Abel dicitur: Si bonus fueris, erit acceptio. Item, Fide Abel meliorem hostiam obtulit Deo, quàm Cain: per quam testimonio diuino pronunciatum est iustus. Nectamen prorsus omittenda sunt sacrificia à Deo mandata, sed hæc quoq; suo ordine, videlicet prælucente vera fide & obedientia morali faciendæ sunt: non ut expient peccata, sed ut conferuetur inde ministerium doctrinæ de Deo, & alantur inde docentes in templis & scholis & pæuperes: ac ut sint typi sacrificij & beneficiorum Christi & hostiarum spiritualium seu sacrificiorum laudis, quæ in nouo Testamento Deus sola à nobis requirit & flagitat. De holocaustis lege Leuit. 16. De primitijs Exod.

Exod. 23. Deut. 26. Num. 15. Exod. 13. Leuit. 2. 23. De decimis Leuit. 27
Num. 10. 18. Deut. 14. 26.

Oratio afflictorum nubes penetrat, nec cessat, donec appropinquat Deo. Præcipuus & summus cultus Dei est *VERA INVOCATIO*, qua prælucente vera agnitione & fiducia Christi mediatoris, petimus à vero Deo in ecclesia patefacto, bona spiritualia & corporalia nobis salutaria: & certò statuiimus, nos, quanquam pauperes & afflictos, tamen certò curæ esse Deo, & ab eo tanquam patre philostorgo, preces nostras propter filium intercessiorem exaudiri, & nobis salutaria tribui. Partes veræ inuocationis sunt: 1. Compellatio veri Dei: Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruiēs. 2. Cogitatio mandatorum Dei, quæ præcipiunt inuocationem. 3. Pœnitentia seu confessio propriæ indignitatis seu peccatorum, cuius illustre exemplum est in precatione Danielis 9. 4. Promissionum amplissimarum & dulcissimarum consideratio, quæ preces nostras à Deo recipi & exaudiri propter Christum confirmant. 5. Fides amplectens promissiones, & in ijs acquiescens. 6. Commemoratio rerum petendarum, seu periculorum, à quibus nos liberari, & bonorum spiritalium & corporalium, quæ nobis à Deo tribui optamus. Pertinent autem sententiæ de precatione, quas hoc in loco Syracides recitat, ad quartam partem, videlicet ad promissiones de certa exauditione nostrarum precum & auxilio Dei oportuno, illustrandam. De qua etiam hoc Bernardi dictum iuniores meminerunt: Nemo vestrum, fratres, paruipendat orationem suam. Dico enim vobis, quod ipse, ad quem oramus, non paruipendit eam, priusquam egressa sit ex ore nostro, ipse scribi iubet eam in libro suo. Et vnum è duobus indubitanter sperare possumus, quoniam aut dabit quod petimus: aut quod nobis nouerit esse vtilius. Nos enim quid oremus, sicut oportet, nescimus. Sed miseretur ille super ignorantiam nostram, & orationem benignè suscipiens, quod nobis aut omnino non est vtile, aut non tam citò dari necesse est, minimè tribuit: Oratio tamen infructuosa non erit.

Caput XXXVI.

DOMINE omnipotens Deus, miserere nostri, & respice nos, & terre omnes populos. Eleua manum tuam super alienos, ut videant potentiam tuam, quod coram oculis ipsorum sanctificaris apud nos. Ita ostende te magnificè excelsum apud ipsos coram oculis nostris, ut quemadmodum nos, ita & ipsi cognoscant, quod non sit alius Deus præterquam tu Domine. Ede noua signa, noua mirabilia, extende manum tuam, brachium dexterum tuum magnificè. Incita furorem, & effunde iram tuam. Rape instar turbinis aduersarium & conquassa inimicum, & celeriter festina, & recordare iuramenti tui, ut celebrentur mirabilia tua. Scuitia ignis

Fff 2 consu-